

Prof. Ladislav Znojenský ke studentům gymnázia v Kurné Hoře 30. listopadu 1938, tj. v den volby dr. Háchy prezidentem republiky

V hlavním městě našeho státu, v Praze právě v těchto okamžicích probíhají události související s volbou nového, v pořadí třetího prezidenta České republiky. Volba nové hlavy státu je vždy událostí velmi významnou, tím spíše pro stát náš, který byl vystaven tak nesmírnému náporu a nebezpečí zvenku, a kde i uvnitř státu byla hladina všeho společenského dění až do dna rozvířena, přičemž národní život snažil se najít pro sebe zcela nové tvary a výraz. Volba prezidenta je nám dokladem toho, že vycházíme po měsících nejistot zas do období klidnějšího.

Československo bylo prudce rozmetáno v bouři evropské politiky, ale šťastné, byť ne bez pochroumání projelo Scylou a Charbidou evropských velmocí a je již tak daleko, že po prvních pracích nouzových k zachránění holého života může již pomyslet i na budoucnost vzdálenější a postavit se v čelo pro další sedmiletou životní pouť nového kapitána.

Volba nebo ustanovení hlavy státu v demokratickém státě dovede vždy na sebe soustředit stěžejní zájem všeho politického života. Je to přirozené. Demokratické ústavy jsou zařízení značně složitá. Hlavně jim jde o to, aby mocnější činitelé ve státě se navzájem kontrolovali, a aby více lidí se dělilo nejrozmanitějším způsobem o moc, ale ovšem i o odpovědnost.

Jen prezident republiky je určitějším způsobem povýšen nad tyto instituce a postaven tak - jednotlivec proti množství. To neznamená, že ve vykonávání svého úřadu je nezávislý a bez odpovědnosti. Zvláště naše ústava se postarala o to, aby československý prezident neměl více pravomoci, než mají v průměru prezidenti jiných států. Ale i prezident bez široké pravomoci hraje důležitou úlohu v životě státu. Je to reprezentant státu, přímo jeho zosobněný symbol, nejenom před zraky vlastního národa, ale především pro cizinu. Podle hlavy státu bývá ve světě posuzován celý národ.

Také československý národ býval souzen podle svých prezidentů a byl souzen dobře. Získali jsme si sympatie velké části celého světa. Ovšem od sympatií k účinné pomoci v době nouze bývá velmi daleko, zvláště dnes, kdy mnohem více než schopnost platí moc. Moc rozrazila naše hranice, zmenšila naše území, porušila nás hospodářsky a národnostně. A nepřímo tato cizí moc způsobila, že musili odejít z veřejného života i všichni naši dosavadní rozhodující činitelé. Bylo tísni vozu otázkou, zda tomuto rušivému zásahu nepodlehne celé ústavní uspořádání našeho státu a především jeho demokratický ráz.

Nestalo se tak. Náš stát chce dál jít cestou zákona a demokratického pořádku. Nejlepším dokladem toho je, jak fakt volby samé, tak osobnost nového prezidenta. Volba prezidenta byla u nás vždy velmi závažným ústavním činem a dbalo se zvláště, aby kandidát prezidentství shromáždil pro sebe zvláště úctyhodnou většinu hlasů členů Národního shromáždění. Tak tomu bylo při trojím zvolení Masaryka, tak tomu bylo roku 1935, když ohromnou většinou a bez protikandidáta zvolen byl druhý prezident republiky. Předložené zprávy nás poučily, že i tentokráte hladký průběh volby je zajištěn, a že volba bude provedena dokonce jednomyslně, tedy tak

jak byl provolán poprvé prezidentem před dvaceti lety Masaryk památného 14. listopadu 1918.

Tehdy tato jednomyslná volba zahájila jednu novou krásnou kapitolu českých dějin, buď bohužel, že trvala jen o málo déle, než jak dlouhý je život nejstarších z vás chlapců a děvčat. Doufejme, že jednomyslná volba nynější znamená už konec dnešním naším starostem a obrátí list k lepší budoucnosti.

Novým prezidentem republiky stane se dr. Hácha, dosavadní předseda nejvyššího správního soudu. Dr. Hácha do nedávné doby nebyl osobností blíže známou veřejnosti mimo úzký kruh odborníků právních, především nikterak dosud nepracoval v oboru veřejné politiky. Ale právě touto okolností stává se jeho kandidatura zvláště vhodnou. Nejsa zatížen ohledy na politické straníky, může tím spíše brát ohled jen na svůj stát a celý národ.

Je to muž zákon už svým povoláním a na dosavadním svém místě dokázal vícekrát, že dovede jednat nejen dle mrtvé litery zákona, ale i v duchu spravedlnosti.

Dr. Hácha nastupuje dnes na prezidentský úřad, uprázdněný odstoupením jeho předchůdce dr. Beneše, a my přejeme novému prezidentu republiky i sobě, aby byl šťastnější na poli diplomatického soupeření, na němž jeho předchůdce padl.

V Kutné Hoře je krásný pomník umírajícího vojína a pod ním nápis: "Padlým čest a mír, živým odpovědnost a boj!" Doufejme, že v čele s novým prezidentem odpovědným sobě a národu boj za lepší zítřek, za právo, za mezinárodní spravedlnost i za demokracii vyhraje.